

Classificatie

Chandos publiceert een hele reeks boeken over bibliotheekwetenschappen. Dit deel over classificatie heeft niet de pretentie nieuwe inzichten te verkondigen; het is een inleiding. Het doelpubliek bestaat uit studenten van bibliotheekopleidingen en vakgenoten die hun kennis over classificatie willen opfrissen.

Na een kort overzicht van de theorie over classificatie bespreekt de auteur verschillende classificaties: Dewey Decimal Classification, Library of Congress Classification, Universal Decimal Classification en facetclassificaties. DDC en LCC beschouwt ze als classificaties voor algemene collecties en UDC en facetclassificaties als instrumenten voor speciale collecties. Lezers van boeken over classificatie zijn wel wat droge lectuur gewoon, maar vier keer dezelfde soort overzichten lezen, valt toch wel heel saai uit. De oefeningetjes na elk hoofdstuk maken niet veel goed; ze zijn onuitvoerbaar voor wie niet het juiste register bij de hand heeft. Wie ze toch zou willen uitvoeren, kan de oplossing controleren in één van de appendices.

In een laatste hoofdstuk gaat de auteur in op het classificeren van elektronische bronnen. Ze heeft het dan bijvoorbeeld over thesauri, web directories, taxonomieën en ontologieën. Uiteraard kan ze hier niet in details treden omdat de grondige behandeling van elk van deze technieken telkens een heel boekwerk rechtvaardigt. Vooral in dit hoofdstuk zou een illustratie af en toe goede diensten kunnen bewijzen om één en ander duidelijk te maken of op z'n minst wat op te fleuren.

Al bij al blijft het een vrij degelijke inleiding, waarmee vooral studenten bibliotheekwetenschappen hun voordeel kunnen doen. Maar het zou leuk zijn als de auteur en de uitgever wat meer inspanning leverden om een dergelijk onderwerp, vooral voor beginners, wat minder droog voor te stellen.

Piet De Keyser, coördinator hogeschoolbibliotheken
Katholieke Hogeschool Leuven
piet.de.keyser@khleuven.be

Classification in theory and practice / Sue Batley. – Oxford : Chandos Publishing, 2005. – xi, 181 p. - (Chandos information professional series). - ISBN 1-84664-094-1

In archieftijdschriften gelezen (afl. 1)

Voor het 15de jaar op rij brengt *Bibliotheek- & archiefgids* in de rubriek 'Uitgelezen' een analyse van al het lezenswaardige dat het voorbije jaar in archieftijdschriften in binnen- en buitenland is verschenen. In principe komen publicaties uit het voorbije kalenderjaar aan bod, soms wordt de inhoud van meerdere jaargangen samen gepresenteerd. Met deze rubriek wil de Sectie Archief en Hedendaags Documentbeheer van de VVBAD bijdragen tot de doorstroming van de recente wetenschappelijke archivalistische literatuur. Omdat telkens ook de vindplaats van het geëxcerpeerde tijdschrift is aangegeven, weet de geïnteresseerde meteen in welke bibliotheek een exemplaar aanwezig is. Ook dit jaar komt de rubriek tot stand dankzij de inspanningen van een tiental collega's-archivarissen en coördineert Gustaaf Janssens het geheel. Hij is ook verantwoordelijk voor de eindredactie van de rubriek.

Gustaaf Janssens, Archivaris van het Koninklijk Paleis.
Docent Archivistiek KU Leuven en GGS Archivistiek
e-mail: cap@kppr.be; gustaaaf.janssens@arts.kuleuven.be

Der Archivar: Mitteilungsblatt für deutsches Archivwesen, 57 (2004)

Red.: Peter Dohms, e.a., Landesarchiv Nordrhein-Westfalen, Graf-Adolf-Str. e 67, D-40210 Düsseldorf (Duitsland). ISSN 0003-9500

Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief (Brussel), in de bibliotheek van het universiteitsarchief van de KU Leuven (Tabularium) en in de bibliotheek van de Archiefschool-Nederlands Instituut voor Archiefonderwijs en -onderzoek (Amsterdam). De meeste artikelen zijn raadpleegbaar via het internet: <http://www.archive.nrw.de/archivar>

Zoals altijd bericht *Der Archivar* zeer uitvoerig over alles wat er reilt en zeilt in de Duitse archiefwereld, en heeft daarbij ook oog voor ontwikkelingen buiten de eigen landsgrenzen. Archieven en archivariissen staan vandaag voor grotere uitdagingen dan ooit. Zij zijn de sleutelinstellingen van elke informatiemaatschappij omdat zij rechtstreekse en authentieke getuigenissen van menselijk handelen voor de toekomst bewaren. Daaraan moet dan evenwel ook een zekere institutionele autonomie worden gekoppeld: anders dan bibliotheken en musea leveren archieven immers geen 'vrijwillige' culturele prestatie, waardoor zij vaak te weinig aandacht en erkenning krijgen onder het dictaat van bezuinigingen en van de tijdgeest, wat in het ergste geval dan weer leidt tot opheffing van archieven of privatisering. Archiveren is immers een kerntaak van de overheid, want de archivaris bepaalt, met kennis van zaken, wat er op termijn als bron voor documentatie en geschiedschrijving zal overblijven, en wat voor de maatschappij toegankelijk gemaakt zal worden voor het onderzoek naar haar verleden. Hoe de archiefwereld zich moet opstellen in een snel veranderende samenleving, was het thema van de Deutsche Archivtag, waarvan de 74ste editie in Chemnitz plaatsvond van 30

september tot 3 oktober 2003. Het algemeen verslag is van de hand van Robert Kretzschmar (p. 4-8), terwijl in de vier secties (p. 9-13) het centrale thema verder werd uitgediept aan de hand van referaten en discussies over de hervorming van de administratie en archiefvorming, nieuwe organisatievormen in het archiefwezen, nieuwe vormen van dienstverlening in het archief en de nieuwe taken en uitdagingen voor archivariissen. Ook de bijeenkomsten van de diverse vakgroepen, werkkringen en fora van het verbond der Duitse archivariissen (p. 13-28) borduurden deels voort op dezelfde problematiek.

Wat de uitdagingen inzake een nieuw beleidsmodel, met begrippen als 'stakeholders', kerntakendebat en resultaatgerichtheid, concreet inhouden voor gemeente- en stadsarchieven beschrijft Walter Schuster in zijn uiteenzetting *Die Anforderungen an Kommunen und ihre Archive in Zeiten des New Public Management* (p. 108-113).

Een blik van buitenaf op de organisatie, methode en prioriteiten van het archiefwerk is vaak zeer verhelderend en zet alleszins aan tot een kritische beschouwing van het eigen functioneren. In "*Archivare aufgewacht!*": *Anmerkungen eines Externen zur gegenwärtigen Situation im deutschen Archivwesen* is het precies dat wat Gerd Schneider (p. 37-44) beoogt. Hij verbaast zich erover dat (te) veel archiefverantwoordelijken een haast kinderlijk naïeve, afwachtende houding aannemen tegenover de veranderingen die op hen afkomen, in plaats van zich actief te beraden over hun eigen conceptionele en strategische tekortkomingen, en formuleert daarbij enkele vereisten waaraan een businessplan voor het archief moet voldoen: transparantie over de eigen werking, langetermijnvisie, beperking tot de kernprocessen, moderne en performante structuren, samenwerking en strategische bondgenootschappen.

Hoe onze Duitse collega's hun taken en de mogelijkheden tot samenwerking, ook over de beroeps- en landsgrenzen heen, definiëren in de digitale samenleving, valt te lezen in een programmatorische paper van de werkgroep 'Informationsmanagement der Archive' bij de Deutsche Forschungsgemeinschaft (DFG), onder leiding van Wilfried Reininghaus, over *Die deutschen Archive in der Informationsgesellschaft – Standortbestimmung und Perspektiven* (p. 28-36). Hierbij aanknopend signaleren we bij de verslaggeving over evenementen graag de studiedag 'Entwicklung von Werkzeugen zur Retrokonversion archivischer Findmittel', die op 22 en 23 september in het Hauptstaatsarchiv te Düsseldorf plaatsvond naar aanleiding van de afsluiting van het gelijknamige DFG-project (verslag door Barbara Limberg en Max Plassmann, p. 59-61).

Ondanks – of net dankzij? – de digitalisering zullen publiekswerking en dienstverlening aan de gebruikers een belangrijke plaats blijven innemen, zoals mag blijken uit de bijdragen over de ervaringen daarrond in Hannover en Berlijn (Manfred von Boetticher, *Organisation der Benutzung und Neugestaltung des Benutzersaals im Niedersächsischen*

Hauptstaatsarchiv Hannover, p.199-203, en Michael Klein, *Organisation der Nutzung – Konzeptionen und Erfahrungen: Das Landesarchiv Berlin*, p. 203-208). Liggen de dagen van de Educatieve Dienst in het Algemeen Rijksarchief Rijksarchief te Brussel jammer genoeg al geruime tijd achter ons, dan neemt dat niet weg dat archiefpedagogie en historische vorming wezenlijk deel uitmaken van de opdracht van het archief en bijgevolg essentieel zijn voor zijn positionering in de samenleving. Dieter Klose, Roswitha Link, Joachim Pieper, Clemens Rehm en Günther Rohdenburg maakten een balans op naar aanleiding van een driedaags colloquium in Bocholt (*Archivpädagogische Perspektiven – eine europäische Bilanz. Tagung für Archivpädagogik in Bocholt*, p.208-217; zie ook <http://www.elan-net.info/>).

Zoals in de vorige jaargang aangekondigd, licht Hanns Peter Neuheuser in *Schutzmaßnahmen bei Tätigkeiten mit mikrobiell kontaminiertem Archivgut: Inhalt und Bedeutung der neuen Archivspezifischen "Technischen Regeln für biologische Arbeitsstoffe (TRBA 240)"* (p. 217-224) de voorzorgsmaatregelen toe voor omgang met besmette archiefbescheiden, die sinds 2003 in de Bondsrepubliek Duitsland van kracht zijn. Tot slot is te signaleren dat Hermann Schreyer in *Der Archivar* periodiek een uiterst nuttig, omvattend en gedetailleerd overzicht brengt van wat er op archiefgebied in Rusland gebeurt. Ditmaal is de periode 2000-2002 aan de beurt (*Archivbericht Russland, 2000-2002*, p. 123-131. (Michel Oosterbosch).

Archivaria: The Journal of the Association of Canadian Archivists, nrs. 54 (Fall 2002), 55 (Spring 2003), 56 (Fall 2003), 57 (Spring 2004), 58 (Fall 2004)

Uitg.: Association of Canadian Archivists, P.O. Box 2596, Station D, Ottawa, ON K1P5W6 (Canada). ISSN 0318-6954.

Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief (Brussel) en in de bibliotheek van de Archiefschool-Nederlands Instituut voor Archiefonderwijs en -onderzoek (Amsterdam).

Archivaria, het tijdschrift van de Vereniging van Canadese archivariissen, is één van de meest vooraanstaande archief-tijdschriften. Door omstandigheden kwamen in de voorbije jaargangen de afleveringen 54 (2002) tot en met 58 (2004) nog niet aan bod. Deze bespreking sluit dan ook aan bij wat in *Bibliotheek- & archiefgids*, (2003) 6; p. 48-50) is verschenen.

Ook in Canada staan archiefselectie en de zorg voor het digitaal archief hoog op de onderzoeksagenda. Een en ander maakt ook duidelijk dat archief ten dienste van de burger staat en dat de archivaris een grote maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft. In *Reflections on the goal of archival appraisal in democratic societies* (afl. 54, p. 59-71) geeft Terry Eastwood enkele bedenkingen bij het vaststellen van de bewaartermijnen. Bepalend zijn onder

meer het begrijpen van politieke verantwoordelijkheid in het verleden en de erkenning van de identiteit van culturele gemeenschappen. De grootste bekommernis is evenwel de dienstverlening aan de burger. Door hun vertrouwensrelatie met de burgers moeten de archivariissen de juiste beslissingen nemen. Eind 2002 liep het multinationale en multidisciplinaire InterPARES-project ten einde. Dit project verrichtte onderzoek naar de basisbeginselen en -methoden voor de duurzame en betrouwbare bewaring van digitaal archief. Het artikel besluit met een overzicht van de vereisten waaraan digitale archieven zouden moeten voldoen om duurzaam en betrouwbaar bewaard te kunnen worden (Heather Macneil, *Providing grounds for Trust II: the findings of the Authenticity Task Force of InterPARES*, afl. 54, p. 24-58).

Het herkomstbeginsel, dat teruggaat op het in 1841 in Frankrijk geformuleerde 'respect des fonds', leidt volgens Peter Horsman tot verwarring en discussie onder archivariissen. Hij tracht via een herlezing van de bestaande literatuur nieuwe archiefmodellen te detecteren en pleit er daarom voor om het begrip 'archiefbestand' af te slanken en de rehabilitatie van de *record group* voorop te stellen. Niet het archiefbestand, maar de visualisering van de functionele structuren moet volgens hem het uitgangspunt vormen (*The last dance of the Phoenix, or the de-discovery of the archival fonds*, afl. 54, p. 1-23). In *What is a collection?* (afl. 58, p. 131-146) verduidelijken J. Currall, M. Moss en S. Stuart de term *collection* door onderzoek naar de hedendaagse wetenschappelijke literatuur en het vaststellen van enkele criteria. Ze besluiten dat het begrip *collection*, zowel in een fysieke als in een digitale omgeving, geen eenduidig gegeven is.

In *Accountability, history and archives: conflicting priorities or synthesized strands?* (afl. 57, p. 29-49) onderzoekt John Dirks de verschillende noties van archivalie, waarbij de nadruk ligt op geschiedenis, geheugen en verantwoording afleggen (*accountability*). Recent lag het accent op het afleggen van verantwoording, dat vooral vanuit postmoderne hoek kritiek kreeg als te bureaucratisch. Dirks onderzoekt het concept historische verantwoordelijkheid dat de verschillende noties van archivalie, met name geschiedenis, geheugen en verantwoording afleggen in zich verenigt. Deze aanpak kan volgens de auteur het profiel van de archiefinstellingen en het beroep van archivaris aanzienlijk verhogen. Het belang en de invloed van niet-gouvernementele organisaties (ngo's) is de voorbije 25 jaar gevoelig toegenomen. Zij ontwikkelden zoekstrategieën om schendingen van mensenrechten aan de kaak te stellen. In *Fact-finding by Human Rights Non-Governmental Organizations: challenges, strategies, and the shaping of archival evidence* (afl. 58, p. 21-50) geeft Bruce P. Montgomery een overzicht van deze strategieën, met onder meer waarnemingen ter plaatse of getuigenissen. Het spreekt voor zich dat deze documentatie essentieel is voor de reconstructie van historische gebeurtenissen.

Jacques Grimard (*Program evaluation and archives: 'apprais-*

ing' archival work and achievements, afl. 57, p. 69-87) gaat na in hoeverre programma-evaluatie toepasbaar is op de archiefsector. Hij suggereert niet zomaar de theorie en methoden van anderen over te nemen maar zorgvuldig te kijken welke elementen geschikt zijn voor de archiefsector. Bij de ontwikkeling van een eigen theorie, methodologie en praktijk moeten niet alleen de archivariissen, maar alle 'stakeholders' betrokken worden.

James O. Toole is er 'heilig' van overtuigd dat archivalie en theologie veel met elkaar te maken hebben (*Archives and historical accountability: toward a moral theology of archives*, afl. 58, p. 3-19). Wellicht gedreven door hogere machten, houdt hij een pleidooi voor een 'Moral Theology of Archives' die de ethische beroepscode van archivariissen zou overstijgen. Het artikel wil aantonen hoe historische verantwoordelijkheid op lange termijn ook in een religieus kader past.

Archivariissen en historici werken met hetzelfde materiaal, archieven, maar beoefenen een verschillende discipline. Tot het midden van de 20ste eeuw beschouwden de archivariissen in Canada zich in de eerste plaats als historici. Dit veranderde vooral in de jaren 1960 en 1970 wanneer ze steeds meer geconfronteerd werden met technische en administratieve uitdagingen. Bovendien daalde de sociale status van de historicus in de Canadese samenleving. Onder meer door de massale belangstelling voor geschiedenis lijkt de slinger de laatste 25 jaar weer door te slaan in de richting van historische kennis. De huidige lichte van archivariissen onderscheidt zich evenwel van academische historici door hun appreciatie voor historische kennis te combineren met 'archivistische vaardigheden'. Tom Nesmith onderzoekt de wijzigingen in de relatie tussen historische kennis en archiefwerk in *What's history got to do with it?: reconsidering the place of historical knowledge in archival work*, afl. 57, p. 1-27). Ellen Scheinberg verduidelijkt in *Two perspectives on the same source: an examination of federal deportation case files* (afl. 57, p. 51-67) op sprekende wijze de verschillen tussen historici en archivariissen aan de hand van haar ervaringen met de HQ-archieven van de Canadese immigratiedienst, waar zij in de jaren 1946-1956 een groot bestand met dossiers over 'ongewenste migranten' moest selecteren. Zij pleit ervoor historici-experts te betrekken bij het opmaken van vaak erg theoretische selectiemodellen en -criteria. In *Are You Being Served?: historians and the search for primary sources* (afl. 58, p. 81-129) geeft Ian G. Anderson een overzicht van het zoekgedrag naar informatie bij een grote steekproef van 800 academische historici in Groot-Brittannië. Archiefinstellingen hebben immers veel geïnvesteerd in online en andere digitale zoekinstrumenten. Het zoekgedrag van deze groep historici blijkt zeer complex te zijn. Hoewel er een onmiskenbare relatie met het bron-type bestaat, bieden aangepaste onlinezoekinstrumenten nog tal van mogelijkheden.

Fotomateriaal, en vooral de beschrijving van foto's, wordt nog vaak door archivariissen verwaarloosd. In *Coming to*

terms with photographs: descriptive standards, linguistic 'othering', and the margins of archivy (afl. 54, p. 142-171) pleit Joan Schwarz voor meer duidelijke beslissingen inzake selectie en voor het invoeren van beschrijvingsstandaarden voor (audio)visueel materiaal.

Vormt de organisatie van tentoonstellingen een hoofd- of een bijkomende opdracht voor archiefinstellingen? Deze vraag houdt vele archivariissen bezig. Catherine Nicchols overtuigt in *Exhibiting evidence: a case study* (afl. 55, p. 27-42) de lezer dat een tentoonstelling als 'Between two Worlds' wel degelijk tot de kernactiviteiten van de National Archives of Australia gerekend kan worden. Aan de hand van deze casestudy geeft de auteur nuttige tips voor de organisatie van een succesvolle tentoonstelling.

Naast meer theoretische onderwerpen, behandelen de bijdragen in *Archivaria* ook specifiek technische aspecten van het vak. In *Enhancement of document legibility using spectroscopic imaging* (afl. 57, p. 131-145) bekijkt E. Michael Atlas de mogelijkheden van spectroscopische infraroodbeeldverwerking aan de hand van twee perkamenten. Deze techniek is vooral interessant voor de studie van manuscripten in slechte staat die een betere leesbaarheid vergen.

Archivaria biedt de geïnteresseerde lezer ook een zicht op de archiefopleiding in Canada. Afl. 55 (p. 43-125) brengt de samenvattingen van de verhandelingen gemaakt aan de opleiding van de University of British Columbia en de University of Manitoba. Terry Eastwood wijst erop dat deze verhandelingen de basis vormen van verder wetenschappelijk onderzoek en dat zij de vraag tot een autonoom studieprogramma voor archivariissen aan de universiteit kracht bijzetten. Tom Nesmith van de University of Manitoba stelt terecht dat de verhandeling een essentieel onderdeel vormt in de opleiding van archivaris van de 21ste eeuw. Na meer dan 25 jaar *Archivaria* was het tijd voor een terugblik op de inhoud. Afl. 56 bevat een handige en zeer nuttige thematische index op aflevering 1 tot 54 (1975-2002). (*Guy Coppieters*).

Business Archives, The Journal of the Business Archives Council, nrs. 85 (May 2003), 86 (November 2003), 87 (May 2004) en 88 (November 2004)

Uitg.: Business Archives Council, 101 Whitechapel High St., Londen E1 7RE (Groot-Brittannië). ISSN 0007-6538. Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief (Brussel).

Ook de bespreking van dit belangrijke tijdschrift bleef even uit. Het is echter de moeite waard na te gaan wat er de afgelopen jaren is verschenen.

In oktober 2003 vond er in Canberra een symposium plaats met als titel 'Waar zijn al de (bedrijfs)archieven heen?' Deze vraag geeft aan dat het in Australië uiterst droevig gesteld

is met de bedrijfsarchieven. Zowel de overheid als het bedrijfsleven tonen weinig belangstelling. Ook de gewijzigde onderzoeksmethodiek voor economische geschiedenis speelt de interesse voor bedrijfsarchieven parten. Hierdoor kijken bedrijfsarchivarissen 'Down Under' met afgunst en verwondering naar de initiatieven die onder meer in Schotland genomen worden (Michael Piggott & Sigrid McCausland, *The Australian business archives scene: comments and comparisons*, afl. 87, p. 1-15).

Weinig bedrijven maken gebruik van hun archieven bij de opmaak van hun website. De meeste websites beperken zich tot een beknopte bedrijfsgeschiedenis, geïllustreerd met beeldmateriaal. De sites van diverse erfgoedstichtingen bieden betere faciliteiten aan potentiële onderzoekers. Hier vindt men een voorbeeld dat navolging verdient in bedrijven die hun archieven willen promoten (*A review of business archive web pages*, afl. 85, p. 1-7)

In 1999 werden de Rothschild-archieven overgedragen aan The Rothschild Archive Ltd, een liefdadigheidstrust. Tegelijkertijd beslisten de archivariissen het onderzoek te stimuleren door een update van de website met zoekinstrumenten. Naast de leeszaal in Londen kwam er een virtueel onderzoekscentrum, 'The Rothschild Research Forum' (<http://www.rothschildarchive.org>). Hoewel dit forum niet gericht is op de grote massa, kan het rekenen op een gemiddelde van 5000 bezoekers per maand (Clara Arbizu, e.a., *The Rothschild Research Forum: the value of partnerships*, afl. 87, p. 16-30).

Richard Wright geeft een overzicht voor het archiveren van audiovisueel materiaal met aandacht voor bewaar technieken, beslissingsprocessen, kostenstructuur... Hij baseert zich op de resultaten van het met Europese middelen gesubsidieerde PRESTO-project. Volgens de auteur rijst er een probleem voor circa 70% van het audiovisuele materiaal, wereldwijd geraamd op minimaal 100 miljoen uur. Het grote probleem van de transfer van analoge gegevens en het voortdurende geldgebrek hypothekeren de bewaring van veel audiovisueel materiaal (*Preservation of audiovisual material*, afl. 85, p. 46-55).

Moderne kunst en archieven zijn niet langer twee gescheiden werelden. In september 2002 werd de History Wall in het nieuwe HSBC-hoofdkantoor in de Londense Docklands ingehuldigd. De indrukwekkende muur van 34,5 meter breed en 6,6 meter hoog omvat 3743 beelden. Het kunstwerk betekende een stimulans voor het imago van het HSBC-archief en een krachtige getuigenis van het belang van bedrijfsarchieven voor de geschiedenis en de bedrijfswereld (Tina Staples, *The HSBC History Wall*, afl. 87, p. 31-44). In *Artists and archives – collaboration and co-operation* (afl. 85, p. 20-31) toont Judy Vaknin aan dat kunstprojecten en tentoonstellingen archieven een nieuw imago kunnen aanmeten bij het brede publiek en medewerkers. Ze stoffeert haar overtuiging met tal van voorbeelden.

Ze meent evenwel dat kosten en baten van dergelijke initiatieven weloverwogen moeten zijn. Vooral de organisatie van een degelijke tentoonstelling vergt veel inspanningen van een organisatie en haar medewerkers.

Mondelinge geschiedenis maakt integraal deel uit van het bedrijfsarchief, ook in het digitale tijdperk. Naast de meerwaarde voor de bedrijfsgeschiedenis, versterkt deze handelswijze het 'levend' profiel van de archiefdienst in het bedrijf. Interviews kunnen ook leiden tot het neerleggen van persoonlijke archiefbescheiden (Nicholas Webb, *'If only the bank had listened to me...': the purpose and value of an oral history programme*, afl. 85, p. 32-45).

In tegenstelling tot wat doorgaans wordt aangenomen, kunnen publicaties in tweederangstijdschriften belangrijk zijn voor onderzoekers. Vaak zijn het publicaties van mensen uit de praktijk. Satwinder Singh motiveert zijn visie aan de hand van 5 topics uit de HRM-sfeer (*Literature surveys: the role of secondary journals*, afl. 86, p. 1-17).

ISAAR(CPF), dat informatie over de ontstaanscontext van archieven moet vastleggen op een gestandaardiseerde manier, is nog niet op dezelfde schaal verspreid als ISAD(G), de algemene internationale norm voor archivistisch beschrijven. Hoewel er voor de archivarissen nog veel werk voor de boeg is, blikt Teresa Doherty met enige trots terug op de verwezenlijkingen in Groot-Brittannië. Ze besluit haar bijdrage met tien handige tips (*Who, what, when, why? ISAAR(CPF)- the forgotten standard?*, afl. 87, p. 61-75).

De 'Archives of Soho' (Birmingham City Archives), zo genoemd naar de fabriek in Soho (Handsworth), worden door sommige economische historici omschreven als de belangrijkste bronnen voor de Industriële Revolutie. Zij bevatten het archief van Matthew Boulton (1728-1809), van James Watt (1736-1819) en het 'Boulton & Watt Archive', het bedrijfsarchief van bekende machinefabriek in Handsworth (Birmingham). Tussen 1998 en 2004 werd het archiefmaterieel opnieuw geïnventariseerd zodat het de komende jaren een nieuwe impuls zal geven aan het onderzoek in bedrijfsgeschiedenis voor de 18de en 19de eeuw. Tim Procter presenteert een en ander in *Two men of industry, many business: the Soho firms of Matthew Boulton and James Watt, as revealed by the Archives of Soho* (afl. 88, p. 13-23).

Wij signaleren ten slotte de beknopte bibliografie over bedrijfsgeschiedenis voor 2002 en een overzicht van archieven die in 2002 en 2003 (afl. 86 en 88) naar archiefdiensten werden overgebracht. (*Guy Coppieters*).

Cr. Interdisciplinair tijdschrift voor Conservering en Restauratie, 5 (2004) en 6 (2005)

Uitg.: Stichting Publicaties Conservering en Restauratie (SPCR) in Amsterdam; Redactieadres: Postbus 76709. NL-1070 KA Amsterdam (Nederland). ISSN 1566-3876. Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief (Brussel) en in de bibliotheek van het KADOC (Leuven).

Cr is een interdisciplinair vakblad voor conservering en restauratie. De laatste jaargangen besteden evenwel steeds minder aandacht aan de conservering en restauratie van papieren dragers. Andere erfgoedcategorieën (vooral museumvoorwerpen) komen daarentegen ruim aan bod. Naast diverse kleinere mededelingen over colloquia, vormingsinitiatieven, publicaties, tentoonstellingen, onderzoeken... die te maken hebben met de conservering en de restauratie van papier, verschijnen er ook jaarlijks enkele stevige artikels over deze problematiek

Het voorjaarsnummer van 2004 (afl. 1, p. 42-49) brengt een bijdrage over *De restauratie van een ontwerptekening: een Haarlems samenwerkingsproject*. Gabriëlle Beentjes en Robien van Gulik bespreken daarin de restauratieaanpak (doel, werkwijze, resultaten) van een ontwerptekening van het landgoed Elswout, getekend door Leonard Springer en bewaard in het Rijksarchief in Noord-Holland. Dezelfde aflevering brengt een vergelijkende test van in een erfgoedgeving te gebruiken handschoenen (Agnes Brokenhof, Suzan de Groot, Hubert Baija, *'Wie de handschoen past': handschoenen getest voor het hanteren van collecties*, p. 50-57). Voor- en nadelen van verschillende typen handschoenen en hun correcte aanwending worden besproken.

Een bijdrage van Mark-Paul Meyer (*Korrels en pixels: innovatieve technologieën in filmconservering*, 2004, afl. 4; p. 26-31) onderzoekt onder andere de mogelijkheden van de digitale technologie voor de bewaring van films. Hij concludeert dat digitaliseren geen optie is voor de conservering ervan, maar hoofdzakelijk een ontsluitende waarde bezit. In hetzelfde nummer brengt Steven Vink (*Erfgoed uit het Zuiden*, p. 34-41) verslag uit over een project voor het behoud (bewaring en inventarisering) van de historische fotocollectie van het Tropenmuseum in Amsterdam.

Met jaargang 2005 veranderde niet alleen het formaat van *Cr*. Elk nummer kreeg ook een centraal thema. Aflevering 1 handelt over 'lijmen', aflevering 2 over het documenteren van conserverings- en restauratie-ingrepen, aflevering 3 brengt een Engelstalige editie over 'Conservation in the Netherlands'. In de laatste aflevering van 2005 staat 'licht' centraal. Slechts een beperkt aantal artikels brengen deze thema's ook in verband met de bewaring en/of restauratie van papier. Aflevering 1 gaat in diverse bijdragen in op de samenstelling en toepassingen van diverse lijmsorten en de gevolgen daarvan voor bewaring en restauratie. In aflevering 2 valt vooral de algemene bijdrage van Bas van Velzen over *Standaarddocumentatie* (p. 14-17) op. Hierin gaat hij in detail in op de inhoud van de 'documentatie' die iedere

restaurator bij zijn werkzaamheden moet aanbrengen. Met name pleit hij voor een standaardisering terzake en voor een breed toepasbare manier van documenteren over de disciplines en materialen heen. In aflevering 4 brengen John Havermans, Hadeel Abdul Aziz en Gerrit de Bruin een bijdrage *Gammastralen contra schimmels: een gezonde oplossing voor bedreigd archief- en bibliotheekmateriaal* (p. 35-37). Schimmels veroorzaken niet alleen ernstige materiaaldegradatie, zij kunnen ook de gezondheid van de medewerkers bedreigen. De auteur presenteert de eerste resultaten van een actieve behandelingsmethode voor het doden van schimmels: het doorstralen van het papier met gammastralen. (Godfried Kwanten).

The Paper Conservator. The Journal of the Institute of Paper Conservation, 28 (2004)

Uitg.: Institute of Paper Conservation, Bridge House, Waterfront, Upton upon Severn, WR 8 OGH (Groot-Brittannië). ISSN: 0309-4227.

Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Tabularium (Universiteitsbibliotheek KULeuven).

The Paper Conservator verschijnt in één jaarlijks volume. Jaargang 2004 bevat diverse uiterst technische en gespecialiseerde bijdragen die voor de doorsnee Vlaamse archivaris niet onmiddellijk van belang zijn. Eén bijdrage trekt de aandacht, die van Nicholas Pickwoad (*The condition survey of the manuscripts in the monastery of Saint Catherine on Mount Sinai*, p. 33-61). Voorafgaand aan en ter ondersteuning van een conserverings- en/of restauratiebeleid kreeg Pickwoad de opdracht de materiële toestand van de handschriften van vermeld klooster in de Sinai (Egypte) in kaart te brengen. Hij ontwierp daartoe een uniform en relatief eenvoudig beschrijvingssysteem: een gestandaardiseerd formulier dat snel kan worden ingevuld en gemakkelijk uitwisselbaar is. Mits kleine aanpassingen kan die basissteekkaart ook voor andere documentcategorieën, bijvoorbeeld oude drukken, worden gebruikt. (Godfried Kwanten).

Ook bij het bespreken van archiefnieuwsbrieven was enige achterstand opgelopen, mee omdat er in aflevering 6 van *Bibliotheek- & archiefgids 2005* geen plaats was. Een overzicht van de inhoud van de in 2005 verschenen nieuwsbrieven komt in een van onze volgende afleveringen.

ADV-N-Medelingen, nrs. 9, 10, 11 en 12 (2004)

Uitg.: Archief en Documentatiecentrum voor het Vlaams-nationalisme (ADV-N) vzw. Lange Leemstraat 26, B-2018 Antwerpen (België).

De jaargang bevat korte presentaties van het in druk verschenen Archievenoverzicht van het ADVN (nr. 9, p. 3), van het lopende digitaliseringsproject rond de nitraatfilms (nr. 10, p. 6), van de archiefontsluiting op de eigen website (nr. 12, p. 12-13), en diverse teksten in verband met de herdenking '20 jaar ADVN' (nr. 11). (Johan Vannieuwenhuysse).

Archiefleven. Nieuwsbrief van het Stadsarchief van Brugge, 11 (2004)

Uitg.: Levend Archief vzw. Burg 11A, B-8000 Brugge (België).

De rubriek 'bronnen van het Stadsarchief' bevat bijdragen van Jan D'hondt over Het oud kadaster van het Proosse en het Kanunnikse (afl. 1, p. 2-3), een binnenstedelijk territorium dat ressorteerde onder de Proosdij van Sint-Donaas, vanaf 1689; van Achille Coucke & Jan D'hondt over *De particuliere rekeningen* (afl. 2, p. 2-3), een reeks bestaande uit rekeningen, handboeken enz. met gegevens over het goederenbeheer van 'particuliere' personen vanaf 1412, en van Jan D'hondt en Eddy Dubruqué over *De inschrijvingsregisters van de werkboekjes, 1860-1883* (afl. 4, p. 2-3). In de rubriek 'werk in de leeszaal' worden onderzoeksprojecten voorgesteld rond *De Brugse brouwers in de zeventiende eeuw* (Isabel Viaene: afl. 2, p. 6) en rond de opstanden tegen Maximiliaan van Oostenrijk van 1488 (Jelle Haemers, *Op zoek naar Brugse opstandelingen*: afl. 3, p. 4). In de rubriek 'aanwinsten' komen een *Beschrijving van de Brugse watervoorziening uit 1905* (Noël Geirnaert: afl. 3, p. 6) en een *Brugs makelaarsregister uit 1549* (Noël Geirnaert: afl. 4, p. 5) aan bod. Verder is er nieuws over de digitale ontsluitingsprojecten uitgevoerd met hulp van de vele archiefvrijwilligers (A. Janssens, *De digitale ontsluiting van de wezenregisters*: afl. 4, p. 4), over kleinere archiefaanwinsten en over de afgesloten herordening van het archief Grossé, een kunstborduuratelier.

Ook zijn nog de bijdragen te vermelden van Noël Geirnaert over de ontdekking van het financieel dagboek van de Brugse hostelier en makelaar Wouter Ameyde, 1500-1504 (*Onbekend 'journaal' van Wouter Ameyde ontdekt*: afl. 1, p. 4-5), van dezelfde over *De slag bij Pevelenberg en de Brugse belofte (1304)*, en de eerder schaarse archiefneerslag daaromtrent (afl. 2, p. 5), van Jan D'hondt over *Marcus: het digitaal zoekstelsel in de leeszaal* (afl. 3, p. 1-3) en van Jan Anseeuw over de archiefdocumenten met betrekking tot *De inname van Oostende en het verlies van Sluis in 1604* (afl. 3, p. 5). In afl. 2, p. 4 schetst André Vandewalle de krachtlijnen uit het jaarverslag 2003 van de Brugse Archiefdienst. (Johan Vannieuwenhuysse).

Archikrant, 14 (2004)

Uitg.: Vrienden van het Veurns Archief. Grote Markt 29, B-8630 Veurne (België).

Het tijdschrift bevat bijdragen over de plaatselijke (kunst)geschiedenis, gebaseerd op archiefbronnen betreffende het Veurnse. Het meest in het oog springende is de artikelenreeks (afl. 2, p. 47-53; afl. 3, p. 65-80; afl. 4, p. 90-103) van Jan Van Acker over de familierelaties tussen de burgemeesters van 'de 5-Art-gemeenten' (= Alveringem, De Panne, Koksijde, Nieuwpoort en Veurne) van het Ancien Régime tot vandaag. (Johan Vannieuwenhuysse).

Brood & Rozen. Tijdschrift voor de Geschiedenis van Sociale Bewegingen, (2004)

Uitg.: Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis. Bagattenstraat 174, B-9000 Gent (België). ISSN: 1370-7477.

Aanwezig in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief (Brussel).

In alle tijdschriftafleveringen is er ruim aandacht voor archieven in het Amsab-ISG, meestal naar aanleiding van het afronden van een inventaris: het archief van het Office Coopératif Belge en van de Société Générale Coopérative / Algemene Coöperatieve Vennootschap-Coop België, 1909-1992 (afl. 1, p. 57-63), de archieven van adjunct-kabinetschef Bert Hermans, 1968-1974 en van de Culturele Cel bij de SP-kabinetten, 1978-1981 (afl. 1, p. 64-65), het archief van Hendrik De Man, 1902-1953 (afl. 1, p. 66-67), het archief van de Amerikaanse vakbondsmen George Martens, vanaf 1982 (afl. 1, p. 69), het archief van 'Voor Moeder Aarde, 1990-2001' (afl. 2, p. 67-69), het archief van Bond Beter Leefmilieu-voorzitter Guido Steenkiste, 1976-1992 (afl. 2, p. 71-72), het archief van Actiecomité Milieubescherming Merelbeke, vanaf 1972 (afl. 2, p. 73), het fonds Suzan Daniel met de reeds ontsloten archieven van Paul Rademakers, van Suzan Daniel, van Edouard Roger Vertongen en van Federatie Werkgroepen Homosexualiteit / Holebifederatie (afl. 2, p. 75-79), het archief van Romain Deconinck, tot 1994 (afl. 3, p. 69-73), het archief van Bond Beter Leefmilieu-voorzitter Guido Van Steenberghe, 1968-1999 (afl. 4, p. 67-69), het archief van de Provinciale Metaalbewerdersbond Beide Vlaanderen, 1946-2001, en het archief van de Provinciale Metaalbewerdersbond Limburg, na de Tweede Wereldoorlog (afl. 4, p. 71-74) en het archief van Agalev, z.d. (afl. 4, p. 75-77).

Piet Creve brengt een verslag over een trefdag rond archieven van etnisch-culturele minderheden (afl. 1, p. 73-79). Op de trefdag stelden Renée Kistemaker (Nederlandse Museumvereniging) het project 'Cultureel Erfgoed Minderheden 2001-2004' voor, dat het verzamelen, bewaren, ontsluiten en presenteren van het cultureel erfgoed van migranten en vluchtelingen in Nederland tot doel heeft. Charles Jeurgens (Gemeenteraadsarchief Dordrecht) deed dat voor een project rond migratiegeschiedenis toegespitst op de Turkse Dordtenaren. (Johan Vannieuwenhuysse)

Dendermondse Museum- en Archiefberichten, afl. 51-53 (2004)

Uitg.: Stedelijke Musea en Stadsarchief. Nijverheidsstraat 1, B-9200 Dendermonde (België).

Aanwezig in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief (Brussel).

Het tijdschrift brengt nieuws over het Stadsarchief en de Stedelijke Musea, naast korte historische en kunsthistorische bijdragen over het Dendermondse verleden.

Speciaal te vermelden zijn: het jaarverslag over de werking van de Dendermondse Archiefdienst in 2003 (afl. 51, p. 13-15) en een aankondiging van de in druk verschenen inventaris van de Onze-Lieve-Vrouwcollegiale van Dendermonde (afl. 53, p. 2). (Johan Vannieuwenhuysse).

Sap(pig) Stadsarchief Poperinge, 1 (2004) afl 1-2

Uitg.: De vrienden van het Poperings Archief vzw. Vlamerlingseweg 8, B-8970 Poperinge (België).

De eerste twee nummers van dit nieuwe tijdschrift bevatten vrijwel uitsluitend bronnenpublicaties: regesten geven een overzicht van alles wat in het Stadsarchief Poperinge bewaard bleef voor het jaar 1703 (afl. 1, p. 4-23); een beschrijvende lijst van de woningaccommodatie ten behoeve van legerinkwartiering uit 1678 in Poperinge wordt in tabelvorm uitgegeven (afl. 1, p. 25-46 en afl. 2, p. 5-18); een huwelijksregister uit de periode 1639-1656 van Godewaersvelde (Frans-Vlaanderen) wordt geanalyseerd en besproken (afl. 2, p. 21-31). (Johan Vannieuwenhuysse).

'30-'50 SOMA-Berichtenblad, nr. 38 bis (2004)

Uitg.: Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij. Luchtvaartsquare 29, B-1070 Brussel (België).

De publicatie wordt op verzoek gratis toegestuurd.

De aanwinsten van klassieke archieven, audiovisuele archieven en bibliotheekboeken worden minutieus gesignaleerd (p. 6-31 en 45-77). Verder zijn de publicatielijsten van alle Centrumnavorsers opgenomen (p. 32-36) en lijsten van de onderzoeksonderwerpen in de Centrumleeszaal uitgevoerd (p. 37-39). Bij nr. 38 bis sluit een afzonderlijke 'bijlage' aan, 'Bibliografie 2003' getiteld met de publicaties betreffende België en de Tweede Wereldoorlog door Dirk Luyten. (Johan Vannieuwenhuysse).

